

Radnički pokret i anarhizam

Pismo listu El Productor iz Barcelone

Errico Malatesta

1925.

Dragi drugovi,

u vašemu sam časopisu pročitao sljedeću frazu: „Između Malateste koji zaziva klasno jedinstvo i Rockera¹ koji radnički pokret brani zbog anarhističkih ciljeva, priklanjamo se njemačkome drugu”.

Nije prvi put da mi se u našoj štampi na španjolskome jeziku pripisuju ideje i namjere koje nemam. Međutim, tko se želi upoznati s mojom misli, već je može naći jasno izraženu u onome što sam sâm napisao, pa vas molim da objavite sljedeća objašnjenja.

Za početak ću vam reći da bih se i ja, kada bi stvari stajale tako kako ih vi predstavljate, prije priklonio drugu Rockeru, nego tom vašem „Malatesti” čije ideje o radničkom pokretu slabo sličimo mojima.

Da se razumijemo: radnički pokret s anarhističkim ciljevima nije isto što i anarhistički radnički pokret. Prvi je, naravno, želja svih nas, jer očito je da cilj svake društvene aktivnosti anarhista mora biti trijumf anarhije, tim više kad se ta aktivnost vodi unutar radničkoga pokreta koji ima tako veliko značenje u borbi za ljudsko uzdizanje i emancipaciju. Dok mi se drugi, odnosno radnički pokret koji ne služi samo propagandi i potencijalnim postupnim anarhističkim postignućima nego je već anarhistički, čini nemogućim i neadekvatnim za cilj koji želimo zadati pokretu.

Ono što mene pokreće nije „jedinstvo klase”, nego pobjeda anarhije koja se tiče svih ljudskih bića. A u radničkome pokretu ne vidim nego sredstvo za podizanje razine morala radnika, navikavanje na slobodu i solidarnost u borbi za dobro svih, učiniti ih sposobnima da razumiju, istu i ostvare anarhistički život.

Dakle, razlika koja može postojati među nama nije u cilju, nego u taktici koju smatramo najboljom za dostizanje našega zajedničkoga cilja. Ima onih koji misle da anarhisti trebaju nastojati ujediniti anarhističko radništvo, ili barem ono koje gaji simpatije prema anarhističkim idejama, u posebno udruženje. Ja bih pak volio da se svi nadničari ujedine u iste organizacije, ma kakvi bili njihovi stavovi ili nedostaci stavova o društvu, politici i religiji, dok god ih povezuje solidarnost u borbi protiv gospodara, a da anarhisti ostanu utopljeni u masi kako bi unutar nje omogućili vrenje svojih ideja i svojega primjera. Moguće je da posebne okolnosti ljudi, okoline i povijesnoga trenutka čine neizbježnim razdvajanje mase radništva u razne frakcije koje odgovaraju različitim socio-političkim shvaćanjima, ali načelno mi se čini da treba težiti jedinstvu koje pobratimljuje ili navikava na solidarnost sve radništvo bez razlike, koje ih čini jačima u današnjim postojećim borbama ili bolje pripremljenima za konačnu borbu i slogu nužnu za sutradan pobjede.

Jedinstvo koje trebamo zagovarati nipošto ne smije značiti potiskivanje slobodne inicijative, obveznu uniformnost i nametnutu disciplinu koji bi pokret za oslobođenje pretvorili u kočnicu i aparat za gašenje požara. Samo naše pristajanje uz jedinstveni pokret može spasiti slobodu u jedinstvu: bez nas, jedinstvo će se svakako dogoditi jer ono je preduvjet snage, ali na štetu slobode.

Radnički pokret nije artifično djelo ideologa stvoreno radi zagovaranja i ostvarenja nekoga određenog socio-političkoga programa, bilo anarhističkog ili nekog drugog, pa koje otuda može u svojim odnosima i djelovanju slijediti liniju koju taj program zahtjeva. On izranja iz želje i neposredne potrebe radništva da poboljša svoje životne uvjete ili barem da spriječi njihovo pogoršanje. Stoga treba živjeti i razvijati se u svojoj trenutačnoj okolini u kojoj će nužno imati tendenciju ograničiti svoje pretenzije na trenutačne mogućnosti.

---

¹ Johann Rudolf Rucker (1873. – 1958.), anarhist iz Njemačke, autor brojnih utjecajnih dijela, među kojima knjige *Nacionalizam i kultura* (1937.) i *Anarhosindikalizam* (1938.).

Lako se može dogoditi, i često se događa, da pokretači radničkoga udruživanja budu ljudi s idejama koje pucaju na korjenite društvene preobrazbe i koji se koriste potrebama koje mase osjećaju pa u njima potiču želju za mogućim poboljšanjima, ali ponajviše, težnju svojim ciljevima za budućnost. Oni oko sebe okupljaju drugove ista kova, požrtvovne ljude koji se namjeravaju boriti za interese drugih čak i na štetu vlastitih, i tako formiraju radnička udruženja koja su zapravo političke, revolucionarne grupe za koje su pitanja nadnica, satnica i unutaršnjeg ustroja radionica od sekundarnoga značenja i više služe kao izgovor za privlačenje mase, kao sredstvo za propagandu vlastitih ideja i pripremu snaga za odlučujuću akciju.

Međutim, kako raste broj pristalica, neposredni interesi ubrzo nadvladavaju ostale pa revolucionarne težnje postaju prepreka i opasnost. „Praktični” ljudi, konzervatori, reformisti, spremni na sve vrste kompromisa i prilagodbi koje zahtijevaju okolnosti suprotstavljaju se utjecaju idealista i onih beskompromisnih pa radnička organizacija postaje ono što nužno mora biti u kapitalističkom sistemu: ne sredstvo za osporavanje i rušenje gospodara, nego samo za postavljanje granica njegovim pretenzijama.

Tako je uvijek bilo i uvijek će biti budući da masa, prije nego što stekne ideje i snagu da iz temelja preobrazu cijeli društveni organizam, osjeća želju za skromnim poboljšanjima i treba organ za obranu svojih neposrednih interesa i stvarnoga života današnjice dok se priprema idealni život sutrašnjice.

Što je činiti anarhistima kad zbog pritoka mase koju su u organizaciju gurnule same ekonomske potrebe, radnička grupa prestane biti revolucionarna snaga i postane instrument ravnoteže između kapitala i rada, a možda i faktor očuvanja trenutačnoga društvenog uređenja?

Ima i drugova koji kažu, a to su i učinili kada se ukazala prilika, da je potrebno povući se i uspostaviti manjinske organizacije. Ali to po meni znači osuditi same sebe na Sizifov posao jer će nova organizacija, ako ne ostane jednostavna grupa afiniteta bez značenja u radničkoj borbi, prijeći isti put kao organizacija koja je napuštena. I putem će posijati sjeme kivnosti među radništvom, potratit će najbolje od svojih snaga konkurencijom većinskoj organizaciji, dok će se opet, zbog duha solidarnosti, da ne vodi igru gospodara i radi interesa vlastitih članova morati iz slučaja u slučaj složiti s većinom i usmjeravat će je njezini vođe.

Radnička organizacija koja bi se nazvala anarhističkom, koja bi takvom zaista ostala i koja bi se sastojala samo od uvjerenih anarhista u nekim bi okolnostima mogla biti izrazito korisna forma anarhističkoga udruživanja, ali ona ne bi bila radnički pokret i ne bi dostajala cilju tog pokreta koji je taj da se borbi privuče velika masa i, za nas posebno, da se stvori široko polje za propagandu radi stvaranja novih anarhista.

Iz toga sam razloga mišljenja da anarhisti moraju ostati, naravno kada je to moguće s dostojanstvom i neovisnošću, u organizacijama takvima kakve jesu kako bi radili unutar njih i nastojali gurati što je dalje moguće, spremni da se u kritičnim trenucima povijesti okoriste utjecajem koji su unutar njih stekli da bi ih od skromnog oruđa obrane transformirali u moćan alat napada.

I to, razumije se, nezanemarujući vlastiti pokret, pokret ideja koji je ključan i kome sve ostalo treba služiti kao sredstvo i alat.

Vaš, za anarhiju
Errico Malatesta

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Errico Malatesta
Radnički pokret i anarhizam
Pismo listu El Productor iz Barcelone
1925.

Pensiero e Volontà (Rim) br. 16 (16. prosinca 1925.)
Prevela i uredila: Mia Gonan. Preuzeto iz: Errico Malatesta, *Ni demokrati ni diktatori*. Odabrani
spisi 1884.- 1930. DAF, Zagreb 2022.

anarhisticka-biblioteka.net